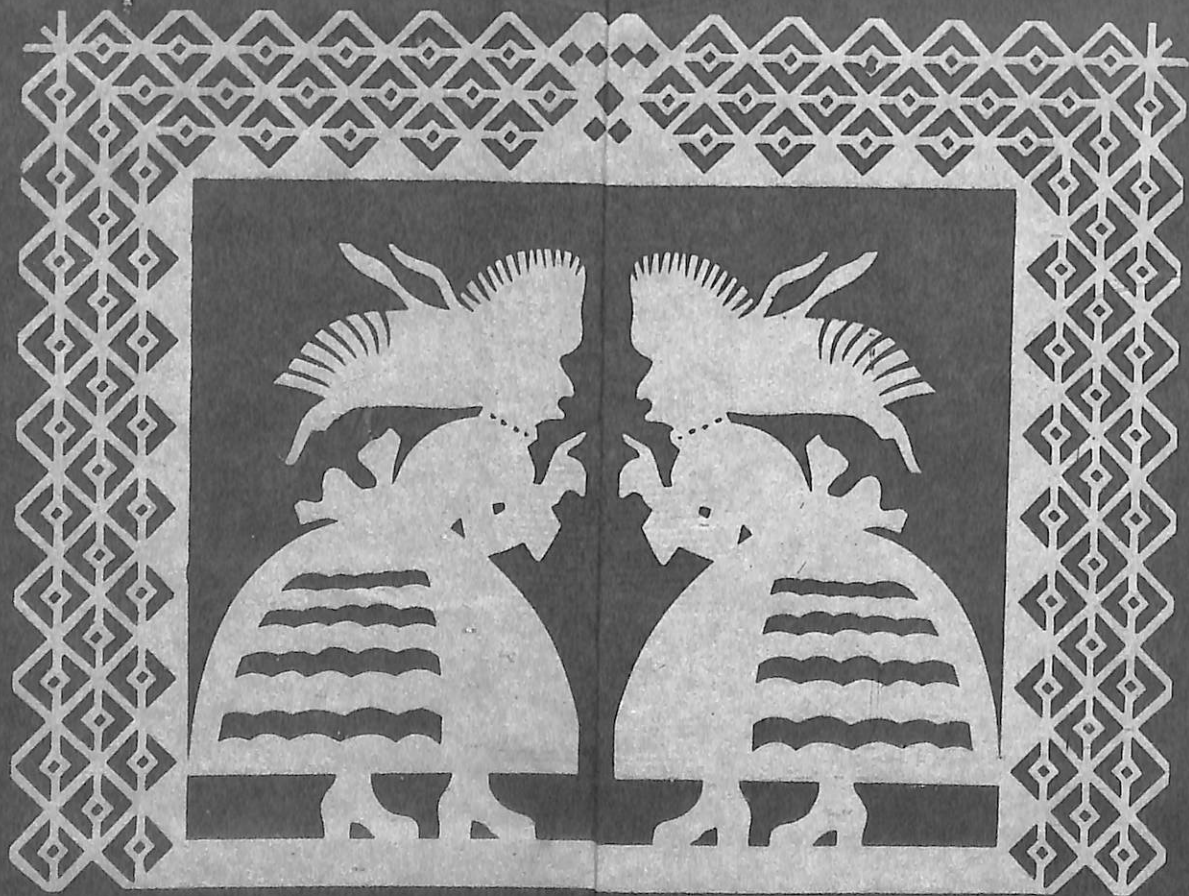

МУДРІСТЬ НАРОДНА

Збірник сорок шостий

КІ

'Я

СИ

—

ля

во

а

ої

а

в

і

у

з

СЕРБОЛУЖИЦЬКІ
ПРИСЛІВ'Я
ТА ПРИКАЗКИ

Упорядкування
та вступне слово
Костянтина Трофимовича

Переклад з серболужицької
Володимира Лучука

Київ
Видавництво художньої літератури
«Дніпро»
1988

ББК 82.33-6
С32

ВІД УПОРЯДНИКА

До збірника ввійшли кращі прислів'я та приказки, в яких відбито багатовіковий досвід серболужицького народу.

В сборник вошли лучшие пословицы и поговорки, в которых отображен многовековой опыт серболужицкого народа.

Художник В. В. Кузьменко

Редактор Г. Г. Лозинська

С 4703000000—189
М205(04)—88 КУ8.590. 88

ISBN 5-308-00172-3

© Упорядкування,
вступне слово,
український переклад.
Видавництво «Дніпро»,
1988 р.

Попеволені германцями в X столітті західнослов'янські племена, які згодом консолідувалися в народність, що називав себе сербамп, на протязі довгих століть не мали своєї писемності. Проте мистецтво слова на схід і на захід від річки Спрери (по-німецькому Шпрес) цвіло ясноїю квіткою. У старовинних слов'янських обрядових піснях оживав побут і труд працьовитих хліборобів та рибалок; у казках віддзеркалювалися характер і вдача, а також мрії і сподівання попеволеного, хоч і не скореного народу; у загадках знаходили своє відображення кмітливість і розум їхніх складачів; прислів'я і приказки акумулювали знання і віковий життєвий досвід найменшого слов'янського народу. Різноманітні жанри і форми народної творчості в художній формі відбивали реальне життя-буття в слов'янській Лужиці, що

стала фортецею слов'янської культури, обложеною чужомовною стихією.

Писемність з'явилася в лужицьких сербів у XVI, але високохудожні твори оригінальної літератури походять тільки з початку XIX сторіччя. До того часу серед неписьменних або малописьменних селян (у містах кількість серболужичан була незначною) мистецтво художнього слова жило у формі фольклорних творів. Тут фольклор, як вид мистецтва, відігравав, можливо, набагато важливішу роль, ніж у інших слов'ян.

Багатство фольклорних творів уже в XVIII ст. привернуло увагу дослідників, але справжнє зацікавлення народною творчістю набуло розмаху на початку XIX ст. У той час передові представники лужицьких сербів віддавали всі свої сили пробудженню національної самосвідомості свого народу, який внаслідок тривалої асиміляторської діяльності німецьких панів дедалі більше піддавався германізації.

Студент Лейпцігського університету Гандрій Зейлер (1804—1872), в майбутньому основоположник серболужицької національної літератури, доклав чимало зусиль і самовідданої праці, щоб оживити виснажену душу серболужичан

життєдайним еліксиром народної мудрості, народним художнім словом. Він збирав фольклорні матеріали, зокрема й приказки та прислів'я, популяризував їх, публікував. Зрештою, його оригінальні поетичні твори теж перейняті духом народної творчості.

Найвидатнішим знавцем серболужицького фольклору був відомий громадський діяч і вчений Ян-Арношт (Ернст) Смолер (1816—1884), він високо цінував мудрість народного слова. В 1841—1843 рр. при допомозі Л. Гауцта він видав двотомник — «Пісні верхніх і нижніх лужичан», — який на той час був унікальним зібранням фольклорних матеріалів у слов'янському світі не тільки за обсягом (понад 700 сторінок великого формату), а й за інтерпретацією зібраного матеріалу¹.

Видатним збирачем і популяризатором серболужицьких прислів'їв і приказок був учитель і водночас талановитий

¹ Після другої світової війни обидва томи були видані фотомеханічним способом в одній книзі: *Volkslieder der Sorben in der Ober- und Niederlausitz / Herausgegeben von Leopold Haupt und Johann Ernst Schmalzer.* — Berlin: Akademie-Verlag, 1953.

письменник Ян Радисерб-В'єля (1822—1907). Під впливом Я.-А. Смолера він протягом п'ятдесяти років щільно занісав з уст трудівників слов'янської Лу-жиці афористичні народні вислови і влучні вирази, загадки. Ці матеріали він принагідно публікував у журналі, але на підготовку до друку всього зібраного багатства ніколи не мав часу. У 1894 році Я. Радисерб-В'єля передав усі свої записи славнозвісному вченому-філологу Яну-Арношту Муці (1854—1932) з проханням упорядкувати прислів'я та приказки й видати їх окремою книжкою. Робота над підготовкою збірки затяглася на тривалий час, і тільки в 1902 р. з'явилися на світ «Прислів'я і прислівні вислови та приказки верхньолужицьких сербів»¹. У збірці нарахується 9126 прислів'їв і приказок. Якщо зважити, що весь матеріал був зібраний Радисербом-В'єлем у невеликому районі навколо міста Будишина (по-німецькому Бауцена), то можна тільки подивуватися багатству народної муд-

¹ Лужицькі серби поділяються на дві етнічні групи: верхніх та нижніх лужичан, що мають кожна свою літературну мову.

рості, що було нагромаджене поколіннями талановитого народу. А Ян Радисерб-В'єля до того ж іще зауважував, що віддав до друку не весь зібраний ним матеріал!

Лужицький вчений-етнограф професор Павол Недо так висловлюється про В'єлю: «Він збирав тільки серед сільського населення, залишаючи поза увагою промисловий пролетаріат, який у цей час тільки зароджувався. Радисерб-В'єля, що сам походив із сільської бідноти, у дитинстві був підпаском у мастку, під час революції 1848—49 рр. належав до невеликої групи серболужицьких революційних демократів, через це протягом цілого свого життя його очі та вуха були відкриті для суспільних питань. Цим пояснюється той факт, що у своїй збірці — в жодній іншій це не виявляється так виразно — він так прекрасно відобразив соціально-критичну тематику»¹.

Підготовлені для українського читача переклади серболужицьких прислів'їв і приказок взяті головним чином із згада-

¹ Nedo, Paul. Grundriß der sorbischen Volksdichtung. — Bautzen: Domowina-Verlag, 1966, S. 95.

ної збірки Яна Радисерба-В'єслі¹. Це тільки незначна частина всього багатющого матеріалу. Вибір зразків може вважатися випадковим, а втім, один критерій все ж таки існував: підбиралися ті зразки, які, на думку упорядника, якоюсь мірою відбивали національну своєрідність лужицького народу. Хотілося, з одного боку, показати також спорідненість серболужицького фольклору із східнослов'янським, з другого — допомогти українському читачеві проникнути в особливий світ уяви слов'янського люду Лужиці. Читач, звичайно, розуміє, що принцип підбору матеріалу певною мірою суб'єктивний, бо залежить від уподобань упорядника та його особистого сприйняття явищ навколишнього світу.

Невелику кількість зразків народної мудрості взято було з іще двох невеличких збірок, упорядкованих сучасними серболужицькими вченими².

¹ Radyserb-Wjela J. Přisłowa a přisłowne hrónčka a wusłowa Hornjołužiskich Serbow / Wudał a nakładował E. Muka. — Budyšin, 1902.

² Zelowa knižka: Mały serbski přisłownik / Wubr. P. Malink. — 3. nakł. — Budy-

До збірки увійшло близько тисячі зразків серболужицького фольклору, які розподілено не в алфавітному порядку, як це зроблено у Я. Радисерба-В'єслі, а за тематичними групами (див. зміст книжки). Досить чітко виділяються прислів'я та приказки, в яких конкретно зображено працю простих людей та їхню любов до рідного краю — здебільшого селян, які протягом сторіч становили більшість слов'янського населення в Лужиці. Народ зафіксував також і класову нерівність, що панувала у тодішньому суспільстві, негативне ставлення до визискувачів, причому окремі вислови мають характер узагальнень, які виходять за межі конкретних оцінок людей і явищ. Селянська праця значною мірою залежала від кліматичних та погодних умов, тому й народна мудрість акумулювала в собі різноманітні прикмети, які в уявленні селян віщували, наприклад, добрий чи поганий урожай. Серед цих зразків фольклорної мудрості натрапляємо також і на звичайні описи природ-

šin, 1979; Wjedrowa knižka: Serbske burške kaznje / Wubr. F. Michałk. — Budyšin, 1982.

них явищ. У складі прислів'їв та приказок велике місце займають оцінки людей та їхніх вчинків з погляду моралі та етики трудячого люду. Вони характеризуються широким діапазоном представлених ситуацій, наявністю цілої гами почуттів, повчальних висновків. З великої кількості прислів'їв, що відбивають морально-етичні проблеми, окреме місце належить прислів'ям та приказкам про стосунки між людьми, в тому числі — в сім'ї. Народна мудрість дає яскраві оцінки різним якостям характеру людини. Тут і чесноти, і вади, які найбільше впадають у вічі, стали стрижнем широких узагальнень. Саме в цій групі, мабуть, слово найчастіше набуває переносного значення. Найчисленнішу групу приказок і прислів'їв становлять різноманітні повчання, напучування, які впливають з великого життєвого досвіду народу. Вони, з одного боку, передають спостереження, виражені влучними висловами, а з другого — мають характер узагальнень, що набувають форми філософських сентенцій. Частина таких прислів'їв та приказок об'єднує в собі не одну з названих ознак і не піддається однозначній класифікації, проте є, на наш погляд, можливістю роз-

межувати повчальні приказки та прислів'я і філософські сентенції.

Інколи буває важко визначити домінуючі смислові характеристики того чи іншого вислову, щоб без вагань зарахувати його до однієї з названих вище груп. Немає сумніву, що читач знайде точки зіткнення між різними групами та розділами, але ж саме життя таке складне й багатогранне, що уявлення про одні й ті ж явища в різних творців народної мудрості могло бути не цілком однакове і однозначне. Так і сьогодні наше сприйняття окремих прислів'їв і приказок може бути цілком індивідуальним, суб'єктивним.

У сучасній Луизиці, яка входить до складу Німецької Демократичної Республіки, слов'янський серболужицький народ вперше після тисячолітнього ярма одержав усі можливості вільного духовного розвитку. Небачені досі можливості отримали лужицькі дослідники і збирачі фольклору. У відділі фольклору та етнографії Інституту серболужицького народознавства Академії наук НДР у Будишині (Бауцені) вони провадять роботу по нагромадженню і вивченню безцінних скарбів народної культури. Можна сподіватися, що зав-

дяки їхній самовідданій праці матимемо змогу й ми згодом познайомитися з новими зразками усної народної творчості братнього слов'янського народу, що на своїй батьківщині буде нове життя соціальної справедливості і всенародного щастя.

Костянтин ТРОФИМОВИЧ

З роботящими руками масш м'ясо з пирогами

Білі ручки до праці не ручі.

°

Вода і вітер годують мельника.

°

Газдиня завзята — не знає свята.

°

До сапи треба й держална.

°

Готова робота — м'яка постіль.

°

Багато струн порвати,
поки музикантом стати.

Залатай стріху, бо хата згниє.

○

З роботящими руками
машин м'ясо з калачами.

○

Брусок — тупий камінь,
але ж крицю й залізо гострить.

○

Готове є готове,
завтра не буде стогнати.

○

Думаш, що королеві корови
дояться сметаною?

○

Зашивай дірки,
не матимеш дір.

○

Не заблудла вівця шукає чабана,
а він її.

○

І найгостріша сокира
сама не рубас.

Зупиниться вітер,
стане і вітряк.

○

Коли газдиня до хліва вчащає,
в дійниці від корови молоко
прибуває.

○

Одних до роботи закликає калач,
а інших — каргач.

○

Одному праця, що іншому — цяця.

○

Кожен радий зі свого:
рибак — із рибки,
скрипаль — зі скрипки.

○

Погана робота — поганий обід;
поганий обід — погана робота.

○

Лікоть кравцеві ні до чого,
коли нема що міряти.

○

Один гострий серп нажне
більше за три тупі.

Роби все, що гідне дяки,
не чекаючи на неї.

○

По квасній роботі
спочинок солодкий.

○

Роби тільки те, що гідне шани,
хоча б і дочекався догани.

○

Працьовиту руку
вітають і серби, і німці.

○

Сіси у сльозах,
жнеш у радості.

○

Рудокопам — під скелею золото,
хліборобам — у борознах.

○

Сівач-скупець —
убогий жнець.

○

Ті, що бочки смолять,
мають чорні руки.

Скільки-то поту,
поки з льяного зернятка —
полотно!

°

Хлібороба потребує кожне,
хто їсть хліб.

°

Хлопцеві — косу,
дівчині — серп.

°

Чорний мельник
і білий коваль мало варті.

°

Хоч і погода, напружуй м'язи.

°

Чим гірший кравець,
тим далі його обходять.

°

Хто на поміч надіється,
тому миші стіг змолотять.

°

Швидко з плугом у поле,
коли коса з поля.

Хто не любить шлюги,
хай на мельника не вчиться.

°

Хміль і солод місяць в одне,
бо інакше й пиво не те.

°

Живіт годує руки й ноги,
а вони — живіт.

°

Нема білих грибів —
збирай лисички.

°

Варених яєць
жодна курка не знесе.

°

Липа пахне без подяки.

°

Не має скотина,
не має й людина.

°

Одну краплю й жаба проковтне,
а крапля за краплею
млинове колесо крутить.

Добра підготовка —
вже півділа.

○

Як баран веде отару,
так за ним і йде отара.

○

Чим пастухів більше,
тим череді гірше.

○

Добра педіля
хоче мати добрий понеділок.

○

То дарма,
що в нас більше заліза,
аніж золота.

○

Якийсь жайворон
мусить почати найпершим уранці.

○

Їж свій хліб
і не чекай на чужий пиріг.

○

Вибоїста дорога — погане село.

Коли один накладає зверху,
а другий смикає знизу,
то віз ніколи не буде повним.

○

Десять одному швидше допоможуть,
ніж один — десятьом.

○

Двічі прощитий шов
удвічі міцніше тримає.

○

Де багато початків,
там нелегко кінці з кінцями звести.

○

З багатьох краплин — плин.

○

Де нема джерела,
не варто копати й криницю.

○

Не до лиця сільському дівчаті
біленькі руки мати.

○

Ласий кус і м'яка постіль —
лежебоків роблять поспіль.

Лежень вилежить жебрацьку торбу.

°

Перевесло безпереч вартє
більшої шаноби, ніж восинний меч.

°

Чорт війни запалює,
а господь не гасить.

°

Більше рук — скоріше відпочинок.

°

Вже цей рік маємо мізкувати,
що на той рік поле запрагне.

°

Язиком не надолужиш,
чого руками не зробив.

°

По роботі — м'яка постіль.

°

Що довше сьогодні байдикуєш,
то більш роботи назавтра.

°

Добре спорядження — половина діла.

Із зробленої половини
цілого не стулиш.

°

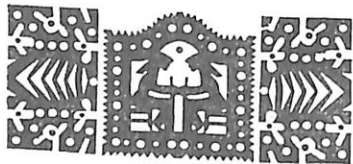
Хто скупий у роботі —
своєму гаманцеві злодій.

°

Хто старого не латає
і нового не береже,
не багато матиме.

°

Ремесло — золоте дно.

Двері до правди
надто вузькі для бідних

Бідного гроші бояться.

°

Багатий скупець —
то бідний сліпець.

°

Бідному пиво не скиєнє.

°

Босі ноги терня коле.

°

Багатющий скупердій —
однаково що й крадій.

°

Великі пани — грішать велико.

Витяг пану терня з гузна —
заслужив ляща у пику.

°

Більше права у псів панських,
аніж у селянських.

°

Біда за нуждою біжить.

°

Гріш у скруті
дорожчий за талар,
коли обійдешся й так.

°

Босому черевики не муляють.

°

Від можливого скуперді
і від гладкої свині —
користь тільки після смерті.

°

Біда швидше почорніє,
аніж чорне побіліє.

°

Замки і міста
все висмокчують з села.

Коли все панське,
то пехай уже й пекло.

°

І панські блохи кусаються.

°

Бог говорить: — Співай і працуй!
Пан говорить: — Працуй і давай!

°

Коли пани гуляють,
робочий люд данину платить.

°

Бог дає сніг, та не бере ціп.

°

Бог дає снопи —
перевесла сам крути.

°

Кухня багатія не кожного годує.

°

Ліпше ведеться панському собачаті,
аніж пастушому дитинчаті.

°

Пани вмирають, панщина живе.

Коли перед панами лазит
навкарачки, то й мають тебе за пса.

○

М'ясо пан зжере,
а наймитові і кістка — наїдок.

○

Риба в річці для всіх,
та ловлять — тільки пани.

○

Нещастя багатим сягає до щиколоток,
а бідним — до пояса.

○

Панська курва — така ж сама,
хоч і зветься наложниця.

○

Один гроші платить,
а танцювати — іншому випадає.

○

Панські межі
пруться поза межі.

○

У багатія в піст краще пахне,
ніж у бідного — в свято.

Прості люди гусей годують,
а спечуть їх собі — пани.

○

У жебрака хліб не пліснявіє.

○

Пан воза перекинув,
а б'ють — фірмана.

○

Хоч ведмідь, хоч лев царює —
той і той водно жирус.

○

Що більша панська ложка,
то менші ложечки в мужиків.

○

Що повнішає киса́,
то порожнішає душа.

○

По правду до міста бігати —
підметок не настачиш.

○

Сила дужча за закон.

○

Жебрацька торба не має дна.

Дарма гребтись у гаманці,
коли там порожньо.

°

Ярмарковий день —
мужицька неділя.

°

Хто прикидається багатцем —
злиднем помре.

°

Адвокат — за гроші брехні брат.

°

Бідного всюди в куток заганяють.

°

Двері до правди
надто вузькі для бідних.

°

Інших силують давати,
а самі жмені тісніше стискають.

°

Де говорять гроші, там правда німіє.

°

Де сила має право,
там право не має сили.

Де трублять у труби злоті,
там правда у болоті.

°

Коли мужики з панами судяться,
наперед знати, кого битимуть.

°

Король бере першим.

°

Міські закони —
часто кривда для селян.

°

На непокірну спину —
стусани без упину.

°

Що тобі пан —
то тобі закон.

°

Хитрун іде до суду
через кухню судді.

°

Хоч німець,
а хоч серб жебрак —
сухий хліб жують однак.

Сербожери погинули,
серби залишилися.

Хваляться, що сербство роблять,
а насправді сербів гроблять.

Сербський чи німецький:
лися завжди лися.

Пани давили сербський люд,
та він не дався задавити.

Хазяїн бачить одним оком більше,
ніж наймит двома.

З золотою підковою і клишавий кінь
знайде свого покупця.

Доньки багатого
недовго женихів чекають.

У багатій дівчини
й горба не побачать.

Радше бог тебе почує,
аніж король.

Багач легко став би Соломоном,
якби й мудрість продавалась.

Голодний живіт не має вух.

Горщик ні до чого,
коли варити нічого.

Голодний хвалить
і черству скибку.

Голодний губі і сухий хліб —
що дрезденська булка.

Голодному
жодна шкоринка не тверда.

Голодному
й найкраща миска ні до чого,
якщо вона порожня на полиці.

Голодному й шкоринка —
як медівник.

°

Голодному ротіві не вірять.

°

На біса гарна миска,
коли в ній денце блиска.

°

На голому стерниці
корови не об'їдаються.

°

На ламаний гріш годі шити калитку.

°

Нужда нужду родить.

°

У босого підметки
найдовше тримаються.

У хвалька
й король свині пасе

Дурість і пиха —
сестри з одної хати.

°

Високодумство і бездумство —
з одного гнізда.

°

Дурні, хоч ти їх і не сій,
а за кожною клунею ростуть.

°

Борода довга, хоч вузли в'яжи,
а розум короткий.

°

Вдає, наче розум варить.

Дурень,
багатьох розумних перекричить.

Кулачище найдурніше
по столі б'є найгучніше.

Дурневі миліший, хто розважає,
ніж той, хто розуму навчає.

Інших обзиває дурнями,
а сам від роду осел.

Йолоп йолопом,
хоч обсип його мудрістю.

Дурневі книга —
що сліпому дзеркало.

Буває, що краса й дурість —
посестри.

Краще розумного насварити,
аніж дурня похвалити.

Завжди добра рада мимо дурня пада.

Жінки йдуть прати до потоку,
пораду мудрі дають збоку.

З дурня мудрого
не вийде, певна річ,
хоч оточить його мудрість зівсебіч.

Жоден мудрий мудрим не вродився.

Мудрагелеві здається,
ніби він чує,
як блохи кашляють.

Хоче бути мудрим,
а не вміє люлька набити.

Вдає з себе мудрого,
а під носом — мокро.

Чванлива мудрість —
вилуплена дурість.

Якщо дурень не базіка,
його наче терня штрика

Якби б дурням язикатим
на вузду язик прип'яти!

Мас теплий кожух,
а серце — холодне.

Ненабита губа —
далі вперта й груба.

Добродушного часто мають
за дурника.

Коли буркотун не має на що бурчати,
йому в носі крутить.

Жадібні роти і помії хлещуть.

Мало таких рук, що пускають з рук.

Сміх і плач з одного мішка.

У мовчуна язик не болять.

°

У хвалька й король свині пасе.

°

Чим багатша скриня,
тим більший скупиндя.

°

Чим менше права має за столом,
тим зліш об стіл грімкоче кулаком.

°

Вона б рада сало на маслі смажити.

°

Зажерливий рот — хапка рука.

°

Іж, брате, їж —
коли порожня миска
перед тобою стоїть.

°

Голосно твій млин гуркоче,
покажи-но своє борошно.

°

Горбатуму свого горба не видно.

Плетуха плеще, що несе тому вноє,
бо бачив смерть під дверима.

°

По співу пізнають птаха,
по словах — людину.

°

Хоч нічо' й не зна пліткарка,
але завжди про все картка.

°

Голуб'ятники бачать,
як їхні гроші в повітрі літають.

°

Грушки й яблука
на одній гілці не ростуть.

°

Кури найрадніше слухають
спів півня.

°

Кінурові кожна льоха годиться.

°

В гавкотливого пса —
покусана шкура.

°

Червива грушка дочасно зріє.

Ходять по коропів,
а сопливих піскарів приносять домів.

Сидить, як блоха під нігтем.

Сова знай собі мряку хвалить.

У старого пса тупі зуби.

То не лис,
що має тільки одну нору.

Старому собаці
бешкети не під силу.

Червоне яблуко часто червиве.

Бойшся,
що тобі задок на голову скочить?

В шовк сякатися може
й найбільший шмаркач.

Малі чорти —
великий галас.

Наша дитина
все ж таки найкраща.

Скаже тобі черепок,
який був горщик.

Старого зайця
не треба вчити ходити в капусту.

Хто дає більше, ніж має,
той злодія не крадій.

Чи в мішок, чи з мішка —
на все рада є в промовця.

Чим гарніша корчмарка,
тим смачніше пиво.

Де немає води,
там криниці не викопаєш.

«Чистота — краса»,—
сказав брудас
і вивернув сорочку навиворіт.

Серед німців і сербів
хто більший мудрагель,
той і більший телепень.

Враз у п'їтму попадеш,
раз ворожкам віру ймені.

Дурість і пиха
під однією стріхою живуть.

Де чоловік — голова,
а жінка — серце,
там і сім'я щасна

Інколи яблуко все ж таки далеко
від яблуні котиться.

Кожен своє любить.

Гарна погода не завжди добра,
а гарна дівчина — не завжди чесна.

Гарну дівку не встережеш,
якщо сама не встережеться.

Де жінка в штаях ходить,
там чоловік сироватку любить.

°

Де чоловік — голова, а жінка —
серце, там і сім'я щасна.

°

Поле — хліб,
кохання — коштовний ключик.

°

Субота — для жінки велика робота.

°

Добра господиня радше для ложок,
ніж для виделок варить.

°

Голова має слухати серце,
а серце — голову.

°

Добру жінку в білий день
треба з ліхтарем шукати.

°

Чи ж та курка винна, пробі,
що всім півням до вподоби.

— Аби мені Єву зліпити,—
каже сатана,—
то Адам сам до мене в пастку скоче.

Адаме, не лишай одною Єви,
бо на неї Змій чигає.

Дві жінки на кухні —
вдвічі гірша юшка.

Адам на Єву звалює,
а Єва на Змія показує.

Десять женихів,
а жоден не жениться.

Багату жінку має —
під стільцем сідає.

Дехто пан у своїм домі,
коли жінки нема вдома.

Вдівець має миску й ложку,
а парубок анігич.

Дівочій вірності вірять,
як весняній погоді.

Вдівець скорше жінку знайде,
ніж сироти матір.

Від болю в серці й голова болять.

Де півень не піс,
а жінка не грима —
там лад за дверима.

Віночок з рути
не зробить повійницю чесною.

Вродлива —
ще не кмітлива.

Вчора бились не розняти.
нині знову лижуть п'яти.

Ганко, не шукай жодного,
нехай тебе женихи шукають.

Єви є через Адамів.

Єво, не йди до того дерева,
бо яблучка закортить.

Жінка чоловіка одурить,
хоч би він мав очей,
як у решеті дір.

Дружка б рада за молоду бути...

Дрібні діти
товчуться в матері на колінах,
а дорослі — на шиї.

Затишно в хаті,
коли жінка пісень співає.

Жінку бери зблизька,
а сватів — не з близька.

Інше село, Галька інша —
впаде в очі хлопцю інша.

Зіркам до вподоби чесне кохання.

Злої жінки змія не вкусить,
бо отруїтись боїться.

Коли вона супиться,
він уже — як мокре курча.

Коли чоловік
не годен кінцями правувати,
нехай жінці віддасть віжки.

Мачуха — лихий друг.

Краще вже з гадюкою в норі,
ніж з поганою жінкою
в золотій хаті.

Молодій любові —
паркани не перешкода.

Краще з пір'я шовки прясти,
ніж молодих дівчаг пасти.

Материнська любов
щосвітанку сходить.

°

Материнська наука
робить серце золотим.

°

По дітях видно, яку матір мають.

°

Краще самій вікувати,
ніж поганця мужа мати.

°

Краще чужу руку цілувати,
ніж у своїх дітей ласки благати.

°

Ласкава рука сильніша кулака.

°

Подякуй, коли тебе жінка поб'є.

°

Отака тобі мати,
що не зна, хто батько дитяти!

°

Любов брати і любов давати.

Ліпше, щоб діти
від батька плакали,
ніж мав би він потім — від них.

°

Придивляйся до жінки,
поки не повінчався,
бо після запізно буде.

°

Молода господиня — наче телятко.

°

Розумна жінка чоловіком упразляє,
але й гарно догодити йому знає.

°

Молодша любка —
солодша губка.

°

Мудра мати більше рукою вчить,
ніж язиком.

°

Сім'я без дитини —
як світ без сонця.

°

Мудрий наречений помалу запрягас,
коли до шлюбу виїжджас.

На весіллі нові весілля прядуться.

Сміла жінка
й лайдака в шори візьме.

Перша жінка — від бога,
друга — від друга,
а третя ж — від чорта.

Після весілля мазш жінку,
після хрестин — дитину,
а після свят — голі стіни.

Повійниця на лоні ропуху таїть.

Повійниця повіється
чи то з хати, чи з палати.

Скупому женихові
одне на умі — гроші,
а молода, то вже на додачу.

Теляча любов мозок мутить.

Розумна жінка
не виставляє чоловікових вад.

Старі дівки
радо в'ються навкруг вдівця.

У першого кохання
найглибше коріння.

Тому найгірше в світі ведеться,
хто з багатою побереться.

Жарти парубочі —
тривоги дівочі.

Трьох синів матір сама прогодує,
та не трое синів —
одну матір.

Над усім селом — туз,
а проти своєї жінки — валет.

У бабія голова й полисіє,
а не помудрішає.

Файного личка родимка не пеус.

○

У газдині,
що носить ключі в кишені,
газда сліпець.

○

Хто з кількома женихастся,
той жодній не жених.

○

Хто з кожною волочиться підряд,
той порядної не варт.

○

У доброї газдині
сало росте в скрині.

○

Дівчата пишаються —
хлопці витріщаються.

○

Ще мамине молоко
на губах не вислох,
а вже за парубками роздивляється.

○

Яка господиня,
таких гостей господь пошле.

Чисті куточки хвалять газдиню.

○

Чесною дівчину робить
не віночок з руті,
а чеснотлива душа.

○

Щічки і вічки жениха ловлять.

○

Чоловік стільки возом не навозить,
скільки жінка в фартуху наносить.

○

Любові якщо не позієш,
то й не пожнеш.

○

Чоловік — дерево,
а його жінка — крона.

○

Як молоду йдеш сватати,
бери старого свата ти.

○

Чоловік є чоловік,
хоч би і від жінки під лавку втік.

○

Милосердні очка для сумних
є щедрими зірками.

Правда любить прямі дороги

Брехливу душу труїть власна трута.

°

Брехня має скляні піжки.

°

Золото вчить і брехати і брати.

°

Брехун і собі віри не йме.

°

Столітня неправда
не стане раптом правдою.

°

Хто бреше, той краде;
хто краде, той мусить брехати.

Правда любить прямі дороги.

Брехня — це крила на шибеницю.

То така правда, як раки літають.

Ліпше голодувати, ніж з крадієм їсти.

Темна совість
гірше за відьму душить.

Підступна душа здохне
від власної отрути.

Фальшивий,
як міст підгнилий.

Хай і не відразу,
але чесна рука добуде алмазу.

Май хоч всього доволі,
а найдорожче — доброчесність.

Часом і одіж скаже про те,
яка то під нею душа живе.

Чиста совість — пайкращий свідок.

Чиста совість — особливий свідок;
але судді треба свідка сувіч бачити.

Чистій совісті нічого боятись.

Вуха вірять чужій губі,
очі вірять самі собі.

Хто медовим пальцем тобі губи
маже — задумує враже.

«Так» чи «ні» сказати —
тільки не брехати.

Спокійна совість — спокійний сон.

Бережись лукавого, що приніс пиріг.

Гола віра, як груша з голим листям.

°

Ліпше вже безсоння через хворобу,
як через нечисту совість.

°

Ліпше вже жебрацька шкоринка,
як злодійський калач.

°

Гріх замовчувати гріх.

°

Злодій злодія покриває.

°

Іззовні солодкий сміх,
зсередини — згірклий гріх.

°

Нехай біда візьме того,
хто бажає іншим злого.

°

Шуліки радять раду
не на добро дрібним птахам.

°

У зміюк лискуча шкіра.

Крапля отрути велегня валить.

°

Краще рука, що дарує,
аніж губа, що цілує.

°

Краще власне серце їсти,
ніж за пиріг під хвіст лізти.

Після кожної непогоди
випогоджується

Жито під снігом,
як дід під кожухом.

◦

Вільха хоче води, а сосна — піску.

◦

Без матки бджоли — сироти вбогі.

◦

Добре літо громиами багате.

◦

Добре сім'я скоро сходить.

Квітень брості наливає,
травень губки розкриває.

Більше птаства —
менше хробацтва.

Буря дуби вивертає,
а дубки лиш потрясає.

Буслиха клекоче більше, ніж бусол.

Квітень — ще ніякий не плідень.

Дощове літо — легкий вулик.

Травневий дощик
кропить мед і молоко.

Травневий дощик сріблом капає.

Чим більше метеликів,
тим більше гусіні.

Коли трава росте в січні,
влітку не навреш травички.

Часом шапка й рукавиця
і в березні знадобиться.

Березневий сніг — часом на добро,
а бува й на зло.

Білий великдень віщує мало масла.

Якщо ворона
в травні у житі може заховатись,
то добрих урожаїв
можна дожидатись.

Сніг травневий крапций
за овечий гній.

Коли в квітні вітер в полі,
буде збіжжя у стодолі.

Коли в травні дощик,
посиняляться гроші.

Грім на голі віти —
знов зимі радіти.

Сій у кожусі ярину,
в сорочці сій озимину.

Грім, коли квітують сливи, —
будуть нам славки червиві.

Коли зозуля кука,
тоді квітує лука.

Роси ліпше напувають зелень,
аніж люті зливи.

Біле, як сажка,
і чорне, як сніг.

Який корінь,
такий пагін.

Біле різдво — так і знай:
буде добрий урожай.

Гасають коти — буде буря.

Гарна погода і добра погода —
не все одно.

І найлютіша зима кінчається літом.

Коли гуся біжить купатися,
прийде дощова хмара.

Коли корову передоїш —
видоїш кров.

Ластівки літають низько:
божий дощик близько.

Коли вб'єш ластівку,
корова кров'ю доїтиметься.

Не з кожної хмари дощ.

Після кожної непогоди
випогоджується.

Охриплого не заставляй співати.

Сухі роки погані,
а дощові — ще гірші.

Новий рік тільки з першими шпаками
починається.

Погода міняється,
коли баран хвостом
до вітру обертається.

Річки в долинах мутніють,
коли в горах іде дощ.

Собаки насамперед обнюхуються.

Травневий дощик обіцяє багато сіна.

Чим день коротший, тим довша ніч.

Хмара на овиді — ще не дощ.

Хмари знаходять і відходять.

Хто їсть кожухок з молока,
зморщене чоло матиме.

Хто ластівки гніздо знищить,
тому в хату грім вперіщить.

Завжди на погоду
павук пряде пильно.

Імла встає на дощ.

На дужого вола
потрібне міцне ярмо.

Березіль без води —
квітеня без трави.

В кінці квітня
пуп'янки набухають,
в травні губки
пелюсточки розкривають.

Як на початку травня
ворон в житі сховається,
люд на добре жниво сподівається.

Мокрий червень — пуста клуня.

Доброго року багато грому.

Один хоче зливи,
інший — сонця.

Якщо в перших тижнях серпня
буде гаряче, — тоді довго,
довго біла зима не втече.

Потієш в полі — мішок повніє,
потієш в танцях — мішок пустіє.

Якщо ворони біля хат,
сівба наспіла в акурат.

Якщо довго лист не опадає,
то зима сувора підкрадається.

Дикі гуси відлітають —
кінець бабиного літа.

Зима біліш — то й літо зеленіш.

Лагідна зима — прохолодне літо.

Сніги великі — на врожай.

Коли мокрющий січень —
пустюці клуня й миска.

Пилюка в лютому — на мокрий рік.

Довге спання — коротке життя.

Сій зёрна — матимеш колюся.

З малої ложки більше смакує.

Літо без громів — неврожайний рік.

Коли стане на годині —
серце радує людини.

○

Коса з житом розмовляє —
перепілка замовкає.

○

Спішать гуси купатися —
прийде хмара дощова.

○

Коли земля в марці плаче,
восени радіють клуні.

○

Коли дня убуває,
спеки прибуває.

○

Якщо в перших тижнях серпня
гаряче, зима довго буде біла.

○

Сіверко в серпні —
на стійку погоду.

○

Грибів багато восени —
зима сувора буде.

Слабка зима продає дешеві дрова.

○

Якщо взимку росте трава,
влітку буде — мала й рідка.

○

Грудень снігом віншує —
сіно й жито віщує.

І розумному
не завада добрая порада

Коли старі люди мову ведуть,
хай молодим вуха ростуть.

○

Добра порада коштовніша від злата.

○

Коли дурень сікається — іди геть.

○

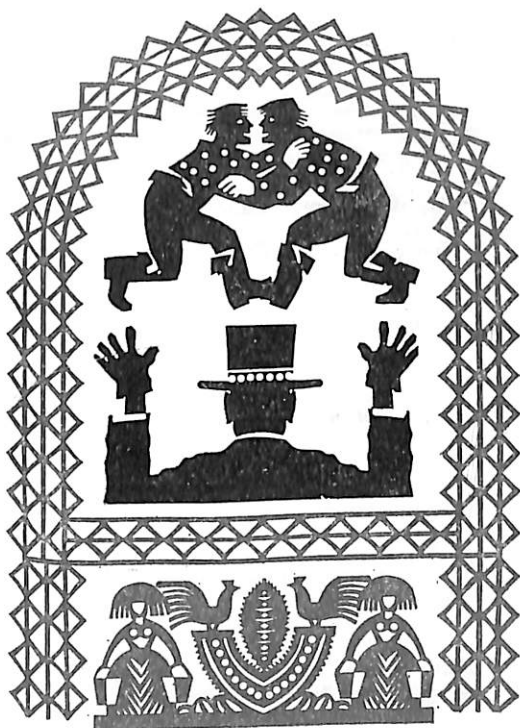
Дай собаці гавкати
і пройди, сміючись.

○

Дурному не давай ножа.

○

Мудрий осиною рою не зачепить.

Не дерй високо носа,
бо, впавши, розіб'єшся.

°

Як маєш сходи підмітати —
починай згори.

°

Мудрий говорить мало,
але що не слово,
то як горіх — вдало.

°

Мудрий у мудрого вчитися хоче.

°

У кого миші в голові бігають,
тому треба в голову kota впустити.

°

Щоб над чортом вдалась псота,
затули дурному рота.

°

Дивись не на очі зажеря,
а на його кігті.

°

Коли гнів згасає,
не дай боже його роздмухувати.

Гнів — сліхий порадиш.

°

Чужої дуди не ханай,
а на свою скрипку грай.

°

Добрий настрій —
півперемоги.

°

Зажерливому пообіцяєш жменьку,
а він захоче — цілий віз!

°

Добра рука
охоче іншим сльози витирає.

°

Менше будеш каятись,
м'якше спатимеш.

°

Сам собі пальці причавить,
хто комусь каміння
на стежку валить.

°

Співай квапливо,
але не фальшиво.

Де пахне м'ясо, там в'ються мухи.

°

Терпеливість — найліпша служка.

°

Що більше спішиш, то менше можеш.

°

Будуть тебе за собаку мати,
як дася без вини бити.

°

Музика може не мати очей,
а вуха — мусить.

°

М'яко почнеш, грубо закінчиш.

°

Як все тобі навперебій,
то не скачи ще й сам в крутіж.

°

Тихих і терпеливих
терня найменше коле.

°

Під гук млина не грай на скрипку.

Допомога мусить мати
швидкі ноги й руки.

°

Якщо ти з болота виліз на суше,
допоможи й іншому — з болота.

°

Існ зеленухи — не нарікай на оскому.

°

Ружа — для носа,
для рота — колосся.

°

На стіл — сир, а на базар — масло.

°

Не бери ще й миски,
як у мисочці досить.

°

І розумному не завада добра порада.

°

Де двоє б'ються за одне яйце,
там третій покладе його в кишеню.

На гостре слово —
гостра й відповідь.

Дід каже: не пхай пальців у розціп!

Дітям треба втирати ніс,
але не шовком.

Зірки дітей вчать:
будьте чисті, як ми!

Ще сьогодні
зроби щось добре матері;
хто зна, чи завтра її матимеш.

Якщо хочеш дожити дідового віку,
їж, як кіт, а пий, як пес.

Молодого коня і молодого парубка
води на короткій вузді.

Найздоровше дітям зілля —
то березове пагілля.

На хлопчика — прутик,
а на хлопця — прут.

Де кури квокчуть,
там півень змовкає.

Коли лину викорчуси на подвір'ї,
де ж тоді матимеш затінок?

Коли гусинь з'їсть капусту,
нічого попелиць боятися.

Коли старий вовк і без зубів уже,
стережися його лап усе ж.

Не вб'єш вовка —
загубиш свою худобу.

Кого корова штрикнула рогом,
той і теляті вступасться з дороги.

Коли лис хоче вовка одурити —
гладить його м'яким хвостом.

Починаючи, зваж кінець.

°

Дай спокій джмелеві, бо вжалить.

°

Не риж гуски,
поки всіх золотих яєчок не знесе.

°

Нижній плід
рукою з дерева знімають,
а горіх — збивають.

°

Перше вилови шупаків,
а тоді вже коропів
у ставок залускай.

°

Не вилазь, жовтодзьобе,
з гнізда, бо кішка з'їсть.

°

Чим старша квочка,
тим краще виводок водить.

°

Чим улесливіший лис,
тим нижче гнеться.

Як дерево пада,
то й кущикам зада.

°

Якщо зірвеш яблуневий цвіт,
то звідки матимеш яблука?

°

Якщо хочеш мати гарні троянди,
не копирсайся в пуп'яниках.

°

Бритва —
не дитяча забавка.

°

Вогонь — добрий слуга,
але поганий пан.

°

В коня — ноги,
в козла — роги.

°

Даваля і брала ніколи
не зустрічаються.

°

Давай корівкам добре,
і вони даватимуть.

«Маю» — ліпше, ніж — «матиму».

°

На кам'яну голову —
залізна палиця.

°

Мені шматок,
а моїй мамці — більший.

°

Танцюй, коли тобі щастя грає.

°

Не лізь у мішок,
то й не попадеш під жорновий камінь.

°

Не мусиш всюди бути,
де тільки нес підніма хвоста.

°

Часом око більше скаже, ніж язик.

°

Що маєш, то знаєш;
що матимеш — ні.

°

Якщо треба — то біжи,
але носом не ори.

Рука бережлива і скупа
тільки здаються сестрами.

°

Давати милостиню —
то ніякий не учинок,
коли даєш не серцем, а лиш рукою.

°

Борг — справжня кормига.

°

Злодійчуків, знай, карають,
зі злодюгами ж гуляють.

°

«Дякую» не кладуть у гаманець,
а до сердець.

°

Купуй очима,
а не вушима.

°

Догодлива рука більш дістас,
ніж просить.

°

Коли тебе сварять,
добре думай, чи зема за щб.

Дай комусь спокій і матимеш спокій.

°

Коли тобі дарують теля,
швидше хапай за шнурок.

°

Двоє праве радять, третій — криво.

°

Коли ще тільки очікуєш спадку,
не купуй собі за нього булку.

°

Ліпше вже босий,
аніж у позичених чоботях.

°

«Мусиш» не зважає на чи «хочеш».

°

Продавець потребує губів,
а покупець — очей.

°

На межі корови пасти —
пильно тре' очима прями.

°

Не кожен гроші має, хто лічбу знає.

Не дайся зіпхнути на самий краєчок,
бо в ямі опинишся.

°

Не купуй непотріб,
хоч би й за грин.

°

Тикне руку боржник тобі —
протягни до нього обі.

°

Часом ляпас найкращий лік.

°

Як дозволиш ніготь,
одберуть тобі й лікоть.

°

Хто собакам ковбасу кидає,
жуватиме сухий хліб.

°

Якщо всім куточкам
казатимеш «добраніч»,
ніколи не вийдеш з воріт.

°

Хто коня купує,
той і за хвіст платить.

Хто здмухує сажу на інших,
сам матиме чорне лице.

○

Хто збиткує над сліпим,
сам опісля буде ним.

○

Гірший сук —
ліпший дрюк.

○

Випростуй дерево, поки ще гнеться.

○

Виходячи в низькі двері,
схились, бо одвірок вдарить.

○

На велику діру —
велика латка.

○

Більше підкладеш,
то й дужче горітиме.

○

Град б'є лан і бур'ян.

○

Бездонну бочку і зльва не наллє.

До холодної печі
не сунь печив.

○

Іж гнилички, поки не зогнили.

○

Ліпше з купця дивитися,
ніж у купці.

○

Ліпше шов розпороти,
ніж розірвати.

○

Навіть найменший млинок
без стукоту не меле.

○

Мішок, повен по рубець,
годі зав'язати.

○

На гору, не згорбившись, не вийдеш.

○

Довге свято —
цуди багато.

○

Менше колунай, менше буде тхнути.

Не ліз би на гору,
не внав би з гори.

Мало — змести павутиння,
треба й вбити павука.

Непалена піч не гріє.

Малий мішок
скоріше набереш повний.

Не свербить — не чіпай.

Довга казань ізрання —
самі позіхання.

Дорогий не гаманець,
а те, що в ньому.

Сачки — на пташечки,
а саки — на птахи.

То не кури, що несуть яйця сусідам.

Стара гуска добре водить,
а печена — нікуди.

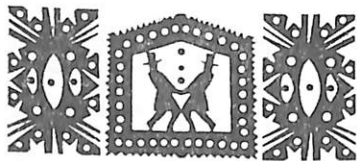
Не марнуй духа, коли заткнуті вуха.

Чим більш відганяєш бджіл,
тим більш тебе жалять.

Чим довші маєш ниті,
тим довше можеш шити.

Не дмухай на вогонь —
волосся обсалиш.

Коли тебе мучать, покажи кулак.

П'яна паща —
до роботи ледаця

До пивної лави
прилипнеш швидко,
а от щоб відлипнути —
то помаленько.

І закритого рота відкрис ром.

День у день в пивну ходити,
будеш врешті воду пити.

Горілку дітям давати —
їх ріст притупляти.

Добре пиво — є добре пиво,
хоч і не в циновім кухлі.

Горілка — лік, горілка — труть,
залежно як-то п'ють.

Від много пива —
дорога криво.

Боїшся, лежню,
що натягнеш ліниву жилку?

Горілочки понадмір'я —
жене глузд із подвір'я.

На носі рум'янець —
горілчаній напис у п'яниць.

Погана їжа
чоловіка з дому до корчми жене.

Нехай нероба їсть
з порожньої миски.

По горілці
до пекла пливуть.

Свиня — не п'яниця,
але п'яниця — свиня.

Не спи до білого дня,
бо в очах черв'яки розведуться.

Погано впасти в болото,
та гірше в нім залишитись.

Не знає ледачий,
що спочинок значить.

П'яна паща —
до роботи ледаща.

Наточене пизо чекає,
щоб його випити.

Без чарки та шкварки —
яка-то буде бесіда боса.

Чарка горілки досить глибока,
щоб утопитися в ній.

Якби губки пили воду,
був би гріш без переводу.

°

У малу корчму можна
й велике обійстя віднести.

°

Чим більше п'єш,
тим більше хочеться.

Все достойне хвалить,
але міри не губить

Нам хвалять рівну путь,
самі ж — кривою йдуть.

°

До церкви щодня ходить,
щодня і любок водить.

°

Чи латунне, чи золоте —
віруючим не про те.

°

Хто часто божаться,
в того на лобі брехня написана.

°

Чим більше божишся,
тим менше тобі вірять.

Коли піп танцює, чорт награв.

°

Уникай помазаних
будь-якими мастями.

°

Пшениця не винна, що пірїї її брат.

°

І на малу хату сонечко світить.

°

Чорт з неба
до пекла брехню переніс.

°

До кожного раю залізуть гаді.

°

Як повз попівську хату йде,
то святого з себе вдає.

°

І найсвятіший піп
часто чортові найбільше служить.

°

На роботу босий,
а в церкву взутий:
на все свій порядок.

Лисичка так само побожно робить,
як і монашка.

°

Чорт і ангелом прикинеться,
але чи надовго?

°

Зупинитися може годинник,
але не час.

°

Хоч кожух на ньому теплий,
та серце під ним холодне.

°

Коли щастя йде до хати,
за собою веде заvidia.

°

Май щастя,
і цілий світ буде тобі вуйком.

°

Кому щастить,
тому й кішка ловить сарни.

°

Коли болять один суглоб —
терпить ціле тіло.

Чужі корови сметаною дояться.

°

Знахідки і згуби
на одних колесах їздять.

°

Кому судилося нещастя,
той і в ліжку хребет зломить.

°

Кому ведеться,
тому й корова тричі
на день отелиться.

°

Зі знахарок і аптек
однаково сміється смерть.

°

Сьогодні зіб'єш ти когось,
а завтра — тебе хтось.

°

Так йому везе,
що й, носом заоравши, гроші виоре.

°

Рука золота —
радо стрінута.

Рідко коли чоловік сам собі пан.

Хворого не питайся,
чи хоче хворіти.

Тоді матимем спокій,
коли над нами
буде зелена мурава.

Якби людина наперед все знала,
то й нещастя жодного б не мала.

Коли біднішає село,
то з ним і місто заодно.

Дванадцять шершнів
і коня прикінчать.

Якщо маєш втопитися,
то й калюжі вистачить.

Якщо тебе тисне гніт,
стає немилим цілий світ.

Не має село, не має й місто.

Чим далі з віч,
то й з думки пріч.

Біда на порозі,
через вікна — друзі.

Гусці однаково, хто її пече і їсть.

Де пахне м'ясо, там в'ються мухи.

Жирними куснями
найшвидше об'їси.

І печених голубів
набридне щодня їсти.

Ліпше ковбасу без хліба їсти,
як голодувати.

Ліпше пів-яйця,
ніж пуста шкаралупа.

Протухле борошно —
протухлі млинці.

Смачніший пиріг скоріше з'їдають.

Солодка миска скоро порожніє.

Хміль і солод місяць в одне,
бо інакше й пиво не те.

Старий сир для носа поганий,
а для рота гарний.

Холод і голод поганяють ноги.

Худий пес коли наїсться,
то найдужче гавкає.

Якщо будеш їсти з торби,
скоро в ній побачиш дно.

Спраглому й бражка має смак пиза.

Ліпше сказати в очі,
ніж позаочі вуха мозолити.

Череву легше наситити, як очі.

То ще не вторять «так»,
коли говорять «ні».

Біда — мучителька,
недуга — ще гірші.

В старого смерть перед очима,
а в молодого — за плечима.

Бувши хворим,
ізбагнеш, що то здоров'я.

Ех, шкода,
що гарні рожі отак скоро в'януть.

Все має свій час:
хрестини й весілля.

Материн напій — здоров'я.

Ліпше десять років бідним,
ніж один рік — хворим.

Ліпше ноги криві, та здорові,
ніж струнки, та хворі.

Чемніша дитина,
коли міцніший прут.

Минуть літа, і ми з вами.

Смерть буде напевно,
а що могила — ні.

Черевань схиляється неохоче.

Смерть у календаря не питає.

Молодість — дурість.

Гусці однаково,
хто її пече і їсть.

Аби доїлася корова —
знайдеться вур.

Без вини не бий і не дайся набити.

Вам півень потрібен, ачей,
заради наших курей?!

Берізонька хоче березою стати,
а береза стогне,
чом уже не берізонька.

Вересовий цвіт,
хоч який дрібний, також має мед.

Горобців не треба вчити,
як пшеницю пити.

Ворон гаві більш до серця,
аніж білий голуб.

Грубе коріння дерева тримає,
тонке — підживляє.

Двом півням замало місця
і в найбільшому курнику.

°

Де гори, там і доли.

°

Крук не винен,
що не вміє співати.

°

Ласкава кішка — фальшиві очі.

°

Жайворонки відлітають,
круки лишаються.

°

Дозріла грушка сама впаде.

°

І шуліка висиджує,
але не голуб'ят.

°

Жирна курка погано несеться.

°

І з малої річки
добрії плотички.

Коли пси гризуться,
то вовки сміються.

°

Лис здаля чує лісного пса.

°

Малі річки — дрібні рибки.

°

Коли старий вовк спить,
то молода лисиця на гулі біжить.

°

Ледве гриб з землі виліз,
а вже червивий.

°

Медова бджілка
отруйне жало має.

°

Телятко бігає за коровою.

°

На дубові пеньки —
залізні клинки.

°

Молода жаллива також жалить.

Молода лисичка
обдурить наймудрішого
старого вовка.

°

Гусей не за гелгіт годують.

°

Не кожен пень дубовий.

°

Одна річка
безліч струмків проковтує.

°

Сухе дерево добре горить.

°

Теля не сміє залишатися телям.

°

Що вище дерево, то ближче грім.

°

Чим гарніший пташок,
тим дорожча клітка.

°

Чужа корова ходить
у траві по самий живіт.

Все має свій кінець,
а ковбаса — аж два.

°

Водночас то годі втяти —
і свистіти, і ковтати.

°

Гора з дороги не уступить.

°

Дванадцять голів
і тринадцять думок.

°

Золоті гори потойбіч світу.

°

Діряві човни тонуть.

°

Де козу прив'яжуть,
там і нападися мусить.

°

Нащо глухому скринка?

°

Найдальший — найперший,
найближчий — останній.

Плавці не тонуть.

°

На чорній сукні
видно кожну порошинку.

°

Де побував чорт,
там іще довго смердітиме.

°

Копито перетриває шевця.

°

Один ключ
до всіх замків не руч.

°

Сидить, як квочка на яйцях.

°

Сіра пані — чорні дочки.

°

Позавчора — в могилу,
післязавтра — в непам'ять.

°

Окуляри не допоможуть,
якщо ока нема.

Після великих гульбищ
гаманці скаржаються.

°

Сльози
і сталь проїдають.

°

На одній позі не побіжиш.

°

Що робитиме лисий
зі срібним гребінцем?

°

Якби мав, як не маю,
то і міг би, як не можу.

°

Я майже маю,—
то ще не означає: я маю.

°

Коли перед великим ходиш
ти навприсядь, він наплює тобі
на голову.

°

М'яке серце
й кам'яне зм'якшити може.

Навіть владар
не циндрить гроші задар.

○

Найниятій кінь погано тягне.

○

Порожній гаман —
найтяжчий тягар.

○

Нема гіршого ворога
від колишнього друга.

○

Повний гаманець по світі літає,
а порожній мусить дома сидіти.

○

Непрошеного гостя
в куток саджають.

○

Прибуток і видатки
стоять на одній дорозі.

○

Розтринькувач сам у себе краде.

○

Багато полови — мало зерна.

Більше світла — більша тінь.

○

Вечірні стежки
могли б багато розповісти.

○

Вилизала кішка, а побили пса.

○

Пиха й ангела зробила чортом.

○

Далі, ніж до тіла, не промокнеш.

○

Де будуються і різник і пекар,
там мас бути і пивоварня.

○

Жодна жаба не кумкає,
побачивши бузька.

○

Де нема мишей,
там переводяться й коти.

○

Латай добрим словом те,
що подер поганим.

І терня на світі росте недарма.

°

В кожного болю — своя причина.

°

Кіт ковбасу ум'яв, а пес дістав.

°

Дужому стогнати не гоже.

°

Сперш побудувати,
а сваритися — потім.

°

Візник, що ніколи не звертав,
небагато наїздив.

°

Чим краще складається,
тим кращого забагається.

°

Жодна хмарка
не стоїть на місці.

°

Не велика мудрість
провіщати погоду на торішнє літо.

Ні одна ріка
не вертається до джерела.

°

Новий збиток навчить,
як мати новий ужиток.

°

Яйце, що в жмені,
краще, ніж обідня курка.

°

Голосне кудахкання — дрібне яєчко.

°

Не всі черевики на одне копито.

°

Як горщик порожній,
нащо йому покришка?

°

Вразиш мізинець —
уся рука болітиме.

°

Для дітей чужий хліб — булка.

°

Те, що смакує, важко покинути.

Рябий пес поночі теж чорний.

°

Що більше на бджіл
руками махатимеш, то дужче вони
жалитимуть.

°

Решетом ніхто вода не наносить.

°

Сильна воля робить руку сильною.

°

Кожна хата має свої мшні.

°

Ліс зелений, та синіє здалеку.

°

Одна троянда — ще не вінок.

°

Кропива не вжалить,
як її міцно стиснеш.

°

Крутиться рік, а з ним — і думка.

°

Чим ширша ріка, тим довший міст.

Лусне одна ланка,
цілий ланцюг — надвоє.

°

Повна бочка так не торохтить,
як порожня.

°

Після війни
й боягуз війни не боїться.

°

Трохи забагато більше шкодить,
як трохи замало.

°

Все достойне хвалить,
але міри не губить.

°

Подoliaкові думки
летять на верховину,
а верховинцеві — на поділля.

°

Чим більше в болоті тупцюєш,
тим більше в'язнеш.

°

Чи в ставку втопиться,
чи в річці — однаково не оживе.

При місяці й печене недопечене.

○

По краплі викапає найбільша бочка.

○

Порожній мішок не стоїть.

○

Помалу іржа
найгрубіше залізо перегризе.

○

Чим ближче до хмар,
тим ближче й до блискавки.

○

Трьохденні гриби і трьохденні гості
однаково любі.

○

Пусті стебла — глухий колос.

○

Нас навча давнина.

○

Ні Прага, ні Липськ
не дадуть тобі духа,
якщо поткнешся туди без голови.

Король не король,
коли над собою не є королем.

○

Ганьбу невдячність родить,
На бідних — вся вина.

○

Близький сусід
скоріше подасть руку помочі,
ніж далекий брат.

○

Блазень за всіма скрипками бігає.

○

Безбородий з бородатим
перевернуть хату.

Загатка каламбурів

- Що не має початку,
але з двома кінцями?
- Кільце ковбаски.
-
- Чому засць боїться білого пса
більш, аніж чорного?
- Засць думає, що пес роздягнувся,
щоб легше бігти.
-
- Коли буде сьогоднішній день
вчорашнім?
- Завтра.
-
- Коли гуси починають пливти?
- Коли не достають до дна лапами.

- Все має свій кінець,
а коли кінець кінця,
що ж на кінці?
- М'який знак.

°

- Який козел без борода?
- Дерев'яний.

°

- Гори і долини,
а що стоїть між ними?
- Сполучник «і».

°

- Як переправитись через річку
з сухими ногами,
якщо через неї
немає моста?
- Човном.

°

- Який летючий змії
людей убиває й хати підпалює?
- Грім і блискавка.

°

- В кого ноги без пальців
і не можуть ходити?
- В стола і стільців.

- В якій дірі
п'ять довгих закутків?
- В рукавиці.

°

- Моєї матері син,
але не мій брат. Хто це?
- Я сам.

°

- Коли дурень мудрий?
- Коли мовчить.

°

- Татове дитя й мамине дитя,
але не їх син.
- Дочка.

°

- Що на голові по місту ходить?
- Капелюх.

Добре слово легко дарувати

Вірність —
гідність сербського народу.

Дорога додому мудріша, ніж з дому.

Коли своє ганиш,
то сам себе раниш.

Ліпше свій хліб з водою,
ніж чужа печеня з вином.

Про рідну мову ведуть розмову,
а дітям щеплять чужу вимову.

Вдома — то є вдома.

Сербська мова не зробить
тебе сербом, якщо в тебе серце
не сербське.

Добре слово легко дарувати.

Надія хворе серце лікує.

Добре слово —
ключ до замкнутих душ.

Коротке прислів'я — багатомовне.

Від доброго слова
ні в кого язик не зчорнів.

Легідне слово для хворого серця лік.

Зрадник стає поживою вороння.

Хто не бореться за мир,
не прийде до миру.

Сербська мова не знає олжі.

ЗМІСТ

5 Від упорядника.

Костянтин Трофимович

15 З роботящими руками
маєш м'ясо з пирогами.

26 Двері до правди
надто вузькі для бідних.

37 У хвалька й король свині пасе.

47 Де чоловік — голова
а жінка — серце, там і сім'я щасна.

60 Правда любить прямі дороги.

66 Після кожної непогоди
випогоджується.

78 І розумному не завада добра порада.

96 П'яна паша — до роботи ледаща.

101 Все достойне хвалить,
але міри не губить.

126 Загатка каламбурів.

130 Добре слово легко дарувати.

Литературно-художественное издание

Серия «Мудрость народная»

Сборник сорок шестой

СЕРБОЛУЖИЦКИЕ ПОСЛОВИЦЫ
И ПОГОВОРКИ

Составление
Константина Константиновича
Трофимовича

Перевод с серболужицкого
В. И. Лучука

Киев, издательство
художественной литературы
«Дніпро»

На украинском языке

Художний редактор В. А. Кононенко
Технічний редактор О. М. Грищенко
Коректори В. Ф. Котляревська,
Н. І. Прохоренко

ИБ № 4287

Здано до складання 16.03.88.
Підписано до друку 06.06.88.
Формат 70×108^{1/8}.
Папір друкарський № 1.
Гарнітура звичайна нова.
Друк високий.
Умовн. друк. арк. 2,975.
Умовн. фарбовидб. 6,322.
Обл.-вид. арк. 2,538.
Тираж 50 000 пр.
Зам. 8—101.
Ціна 45 к.

Видавництво
художньої літератури
«Дніпро».
252601, Київ-МСП,
вул. Володимирська, 42.

Київська
книжкова фабрика
«Жовтень».
252053, Київ,
вул. Артема, 25.

С32 Серболужицькі прислів'я
та приказки / Упоряд. та
вступ. слово К. Трофимо-
вича; Пер. з серболужиць-
кої В. Лучука; Худож.
В. Кузьменко.— К.: Дніп-
ро, 1988.— 134 с.: іл.—
(Мудрість нар., зб. 46).
ISBN 5-308-00172-3.

Серболужицкие пословицы и
поговорки.

До збірника увійшли кращі
прислів'я та приказки, в яких від-
бито багатовіковий досвід сербо-
лужицького народу.

М 4703000000—189

М205(04)—88

КУ8.590. 88

ББК 82.33-6

